

Мкртічян О.

*доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди,
Харків, Україна*

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ В МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО

Ринок праці, що інтенсивно формується, висуває нові вимоги до змісту і процесу підготовки вихователів. Сьогодні потрібен фахівець «нового типу», який має глибокі знання не тільки в галузі професійної діяльності, але й у галузі формування творчого потенціалу. Тому актуальною стає підготовка таких фахівців, які досконало володіють базовими знаннями в цій галузі й уміють їх відтворювати. На сучасному етапі розвитку людства формування творчого потенціалу визнано одним з найбільш важливих і пріоритетних напрямів. В умовах українських реалій до загальновідомих аспектів розв'язання цього питання підключаються ще й соціальні, філософські, психологічні та педагогічні аспекти. Особливого значення питання творчих технологій набуває саме у ЗДО, коли у дітей формується уявлення про творчість у різних його аспектах.

Для вирішення проблеми формування творчого потенціалу майбутнього вихователя вважаємо за необхідне обґрунтування технології даного процесу в умовах вищої педагогічної освіти.

Технологічний підхід відкриває певні можливості щодо концептуального і проєктивного засвоєння різних галузей та аспектів освітньої, педагогічної та соціальної дійсності й дозволяє передбачення результатів та управління освітніми процесами, аналіз та систематизацію набутого практичного досвіду та його використання; комплексне розв'язання освітніх та виховних питань; забезпечення сприятливих умов щодо розвитку дитини; використання ресурсів, які є в розпорядженні вихователя; розробку нових технологій для вирішення педагогічних проблем.

Ціннісні орієнтації майбутнього вихователя – це ті соціальні цінності, які визначають його стратегічні цілі, а також зміст і спрямованість особистісних потреб, мотивів та інтересів. Тому ці орієнтації можна сприймати як важливий механізм регуляції діяльності. Важливо також зазначити, що одну з найважливіших ролей система ціннісних орієнтацій виконує в професійній діяльності людини. Отже, під особистісним смислом у науковій літературі розуміють усвідомлення людиною важливості тих чи інших об'єктів

реальності, що визначається їхньою роллю і місцем у житті та діяльності.

Слід також зазначити, що, за висновками науковців, ціннісно-смилова сфера особистості займає місце на перетині двох сфер: мотиваційної та світоглядної структури свідомості людини.

Друга концептуальна ідея – це *технологізація формування актуальних знань студентів*.

Під технологізацією мається на увазі раціональна організація роботи (розчленування процесу на етапи, чіткий режим роботи, технологічна дисципліна).

Отже, технологізація формування актуальних знань здобувачів вищої освіти передбачає здійснення цього процесу як чіткої послідовності виконання відповідних операцій, які забезпечують оволодіння майбутніми фахівцями професійно необхідними знаннями в процесі здійснення ними різних видів навчальної та професійної діяльності.

Вчені визначають педагогічний супровід як «цілісну, системно організовану педагогом діяльність майбутнього вихователя, у процесі якої створюються соціально-психологічні та педагогічні умови успішного навчання й розвитку кожного здобувача вищої освіти в середовищі ЗВО.

Відповідно до шляхів удосконалення професійної підготовки у ЗВО необхідним є виявлення можливостей дисциплін художньо-естетичного циклу формуванні творчого потенціалу здобувачів вищої освіти.

Реалізацію технології передбачено на мотиваційно-ціннісному, змістово-діяльнісному, особистісному етапах.

Мотиваційно-ціннісний етап технології передбачає формування інтересу, позитивного ставлення, мотивації вихователів до розвитку власного творчого потенціалу. Так на даному етапі роботу спрямовано на формування мотивації, позитивного ставлення вихователів до розвитку власного творчого потенціалу.

Метою змістово-діялісного етапу технології є упровадження засобів у роботі з вихователями до розвитку власного творчого потенціалу. Розглянемо детально упровадження педагогічних засобів в освітньому процесі підготовки майбутніх вихователів.

Особистісний етап технології орієнтовано на поглиблення, узагальнення й систематизацію, творчий розвиток власного потенціалу.

Для визначення ефективності розробленої технології, було визначено критерії формування творчого потенціалу майбутніх вихователів (мотиваційний, когнітивно-процесуальний та особистісний) та рівні розвитку (високий, середній, низький).

Проведення констатувального етапу педагогічного експерименту надало підстави стверджувати, що рівень формування творчого потенціалу майбутніх вихователів має переважно низький та середній рівні. Було створено експериментальну групу ЕГ (52 особи) та контрольну групу КГ (50 осіб).

На констатувальному етапі дослідження вивчалися стартові можливості в прояві творчості в спільній діяльності. Наші спостереження за діяльністю майбутніх вихователів показали відсутність творчої позиції. В процесі дослідження було виявлено, що здобувачі вищої освіти практично не уміють вирішувати завдання на творче мислення (57%), не переживають радості при виконанні творчих робіт (62%), погано уявляють собі способи творчої співпраці (89%). Нами виявлено, що лише 4% майбутніх вихователів мають позитивне відношення та проявляють мотивацію творчості. Ми дійшли до висновку, що серед основних причин низького рівня формування творчого потенціалу майбутніх вихователів – це низький відсоток творчих завдань в освітньому процесі ЗДО, орієнтація на правильну відповідь; невміння вибудовувати творчу співпрацю, низьку вербальну творчість, відсутність мотивації творчої діяльності та невміння спілкуватися з дорослими й однолітками.

На формувальному етапі педагогічного експерименту для забезпечення ефективності процесу формування творчого потенціалу майбутніх вихователів було впроваджено розроблену технологію.

Пісочна терапія уможливила створення (малювання) анімаційних сюжетів за допомогою піску, що сприяла самовираженню особистості майбутнього вихователя, розкривала його творчі здібності, а також надавала можливості передавати почуття, емоції, конфлікти, недоступні мовленнєвому вираженню.

Також у процесі впровадження розробленої нами технології ми використовували такий засіб як фототерапія. Терапевтичний ефект фотографії у процесі проведення педагогічного експерименту сприяв у роботі зі здобувачами вищої освіти їх творчому самовираженню, самопізнанню, соціалізації та емоційно-чуттєвому вихованню. Фототерапія передбачала створення оригінальних знімків. Ми використовували такі форми організації фотодіяльності, як: індивідуальну, групову, індивідуально-групову;. Фотографія – це самопрезентація особистості, реальний або уявний образ. Позитивно оцінюємо індивідуальну форму організації фототерапії, оскільки даний метод супроводжується показом фотографії з розповіддю. Отже, змістом фототерапії є створення та сприймання фотографічних образів, що доповнюється обговоренням та різними видами творчої діяльності.

На контрольному етапі педагогічного експерименту нами були одержані результати обох груп: ЕГ та КГ (див. табл. 1).

Отже, аналіз отриманих результатів показав позитивні зміни в рівнях формування творчого потенціалу майбутніх вихователів в експериментальній групі (ЕГ). Відбулися зміни за мотиваційним критерієм – приріст в ЕГ складає 35,0 (високий рівень) та 9,0 (середній рівень), тоді як в КГ приріст за цим критерієм складає відповідно 8,2 та 18,7.

Таблиця 1

Узагальнені результати експериментальної роботи (у %)

Критерії	Рівні	ЕГ (52 особи)			КГ (50 осіб)		
		На початок експерименту	На кінець експерименту	Приріст	I зріз	II зріз	Приріст
Мотиваційний	B	11,0	46,0	+35,0	9,9	18,1	+8,2
	C	42,0	51,0	+9,0	42,3	61,0	+18,7
	H	47,0	3,0	-44,0	47,8	20,9	-26,9
Когнітивно-процесуальний	B	–	41,1	+41,1	–	25,3	+25,3
	C	5,1	56,1	+51,0	3,3	58,2	+54,9
	H	94,9	2,8	-92,1	96,7	16,5	-80,2
Особистісний	B	2,0	49,0	+47,0	1,6	23,1	+21,5
	C	20,9	50,0	+29,1	25,3	50,0	+24,7
	H	77,1	1,0	-76,1	73,1	26,9	-46,2

За когнітивно-діяльнісним критерієм за високим рівнем в ЕГ зріс від 0 до 41,1%, тоді як в КГ – з 0 до 25,3. Це пояснюється тим, що повсякденне життя здобувачів вищої освіти насичилося різними заняттями.

Отже, використання індивідуального та диференційованого підходу щодо упровадження різних засобів дозволило нам виявити позитивну динаміку формування творчого потенціалу майбутніх вихователів.